

Príloha č. 1 ku školskému vzdelávaciemu programu

**„Základné zásady vzdelávania žiakov so zdravotným znevýhodnením
v bežných triedach základnej školy – integrované vzdelávanie“**

ÚVOD

Základná škola zabezpečuje podmienky na vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami tak, aby mali rovnocenný prístup vo vzdelávaní, a to v zmysle § 94 ods. 1 a § 2 písmeno s) zákona č. 245/2008 Z. z. v školskej integrácii, t. j. v triede alebo výchovnej skupine spolu s ostatnými deťmi alebo žiakmi školy. Pri výchove a vzdelávaní žiakov s vývinovými poruchami učenia (ďalej len **VPU**) sa postupuje v súlade s platnou legislatívou podľa *Vzdelávacieho programu pre žiakov s vývinovými poruchami učenia*. Pri výchove a vzdelávaní žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou (ďalej len **NKS**) sa postupuje v súlade s platnou legislatívou podľa *Vzdelávacieho programu pre žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou* a pri výchove, vzdelávaní žiakov so sluchovým postihnutím (ďalej len **SP**) sa postupuje v súlade s platnou legislatívou podľa *Vzdelávacieho programu pre žiakov so sluchovým postihnutím*.

Tieto vzdelávacie programy sú súčasťou Štátneho vzdelávacieho programu pre jednotlivé stupne vzdelávania. Pre výchovno–vzdelávací proces žiakov s VPU, NKS, SP platia všetky ustanovenia uvedené v Štátnom vzdelávacom programe pre žiakov s VPU, NKS a SP.

Vzdelávacie programy pre žiakov s VPU, NKS a SP charakterizujú ich výchovu a vzdelávanie a objasňujú a vysvetľujú špecifické potreby a požiadavky na komplexnú odbornú starostlivosť o takýchto žiakov. V týchto prípadoch je potrebné zvoliť a zo strany školy zabezpečiť úpravu podmienok, foriem, metód pedagogickej a výchovnej práce a tiež optimálny prístup vo výchove a vzdelávaní žiaka s VPU, NKS alebo SP a súčasne rešpektovať úpravy, vyplývajúce z prítomných porúch učenia, narušenej komunikačnej schopností, alebo sluchového postihnutia nielen vo vzdelávaní, ale aj v hodnotení a klasifikácii.

1. Princípy a ciele výchovy a vzdelávania

Naším princípom je, aby každý žiak v škole zažil úspech. Pri realizácii výchovno-vzdelávacieho procesu intaktných aj integrovaných žiakov použijeme princíp rovnosti, humánnosti, individuálneho prístupu, rešpektovania osobnosti.

Cieľom vzdelávania žiakov so ŠVVP a VPU, NKS alebo SP je pripraviť ich na vzdelávanie na strednej škole s prihliadnutím na ich schopnosti a možnosť vykonávať zvolenú profesiu. Žiaci s VPU, NKS, SP plnia rovnaké ciele vzdelávania ako ostatní žiaci základných škôl v primárnom a nižšom strednom vzdelávaní.

2. Stupeň vzdelania

- **ISCED 1** - primárne vzdelávanie – 1. stupeň základnej školy,
- **ISCED 2** - nižšie stredné vzdelávanie. – 2. stupeň základnej školy.

3. Profil absolventa

Osvojené kľúčové kompetencie absolventa základnej školy zodpovedajú profilu absolventa primárneho a nižšieho stredného stupňa školského vzdelávania v základnej škole.

4. Pedagogické stratégie

Školský špeciálny pedagóg poskytne odbornú intervenciu žiakom s VPU, NKS, SP, rodičom a zamestnancom školy bude poskytovať odborné poradenstvo v oblasti vzdelávania žiakov s VPU, NKS, SP. Triedny učiteľ oboznámi všetkých vyučujúcich so závermi odborných vyšetrení (psychologickom, špeciálnopedagogickom, logopedickom) i s diagnózami, uvedenými v správach z týchto vyšetrení. Jednotliví vyučujúci pedagógovia sa dôkladne oboznámia so správami a najmä s odporúčaniami pre výchovno-vzdelávací proces žiakov s VPU, NKS, SP takisto s Individuálnym výchovno-vzdelávacím programom konkrétneho žiaka. Úzko spolupracujú so školským špeciálnym pedagógom, rovnako aj so špeciálnym pedagógom poradenského zariadenia, ktorého je žiak klientom.

5. Zabezpečenie výučby pre žiakov so zdravotným znevýhodnením

Základná škola zabezpečuje integrované vzdelávanie žiakom so zdravotným znevýhodnením (ďalej len **ZZ**) :

- ✓ ŠVVP a VPU (primárne)
- ✓ so sluchovým postihnutím (primárne)
- ✓ viacnásobným postihnutím,
- ✓ s poruchou aktivity a pozornosti (ADHD, ADD)
- ✓ s narušenou komunikačnou schopnosťou (primárne)
- ✓ chorých a zdravotne oslabených
- ✓ s telesným postihnutím.

6. Charakteristika výchovy a vzdelávania žiakov s VPU

Medzinárodná klasifikácia chorôb, 10. revízia (MKCH-10) v kategórii Poruchy psychického vývinu (F 80-89) samostatne vymedzuje Špecifické poruchy školských zručností (F 81) a rozlišuje: F 81.0 špecifickú poruchu čítania (dyslexia), F 81.1 špecifickú poruchu hláskovania (dysortografia), F 81.2 špecifickú poruchu aritmetických schopností (dyskalkúlia), F 81.3 zmiešanú poruchu školských zručností (súčasný výskyt dyskalkúlie s dyslexiou alebo dysortografiou), F 81.8 iné vývinové poruchy školských zručností (dysgrafia) a F 81.9 nešpecifikovanú vývinovú poruchu školských zručností (neschopnosť učiť sa). Pre všetky uvedené poruchy platí, že sa objavujú od raného štádia osvojovania si danej zručnosti, nie sú jednoducho dôsledkom nedostatočnej príležitosti učiť sa, nevyplývajú z mentálnej retardácie

alebo senzorického deficitu (poruchy zraku) a ich príčinou nie je získaná choroba ani poranenie mozgu. V opise príznakov dyslexie (MKCH-10) je špecifické a významné spomalenie vývinu schopnosti čítať, ktoré sa nedá vysvetliť mentálnym vekom, odchýlkou zrakovej ostrosti alebo nevhodným spôsobom vyučovania. Narušené môže byť chápanie čítaného, spoznávanie čítaných slov, čítanie nahlas a tiež výkon v úlohách, ktoré vyžadujú čítanie

1. Dyslexia je definovaná tiež ako: „Špecifická porucha učenia, ktorá má neurobiologický pôvod, pre ktorú sú charakteristické ťažkosti s presným a/alebo plynulým rozpoznávaním slov a slabé schopnosti v písanej reči a dekodovaní, ktoré typicky vyplývajú z deficitu vo fonologickej zložke jazykových schopností. Sekundárne následky dyslexie môžu zahŕňať problémy s porozumením čítanému a obmedzenú skúsenosť s čítaním, čo môže mať vplyv na nárast slovnej zásoby a základných znalostí“

2. Dyslexia sa často vyskytuje s dysortografiou a pretrváva až do dospelovania, aj keď sa určitý pokrok v čítaní dosahuje. Dyslexií zvyčajne predchádza výskyt narušeného vývinu reči v anamnéze. Bežné sú pridružené poruchy v emocionálnej oblasti a správaní v školskom veku.

Dysortografiu charakterizuje špecifické a významné spomalenie osvojovania si písanej reči - správneho písania slov a pravopisu.

Dyskalkúlia, podľa MKCH-10 špecifická porucha počítania je „špecifické postihnutie schopnosti počítat, ktoré nemožno vysvetliť mentálnou retardáciou, nevhodným spôsobom vyučovania ani neurologickou, psychiatrickou alebo inou poruchou; prejavuje sa neschopnosťou naučiť sa počítat, chápať matematické pojmy, termíny alebo znaky, správne radiť čísla, dosadzovať desatinné čiarky, naučiť sa násobilku“. Termín „porucha matematických schopností“ sa v odbornej literatúre javí byť výstižnejší ako termín špecifická porucha počítania, nakoľko samotné označenie navodzuje, že nepôjde len o počítanie, s ktorým majú žiaci problémy, ale zahŕňa širšiu škálu ťažkostí, najmä ťažkosti porozumieť kvantitám, pričom táto schopnosť je relatívne nezávislá od jazykových či iných kognitívnych schopností. Matematické schopnosti sú chápané ako súbor vlôh pre matematiku, napríklad schopnosť logicky usudzovať o množstvách a o vzťahoch existujúcich medzi kvantitami a ich reprezentáciami. Pod pojmom aritmetické zručnosti chápeme mieru osvojovania si a automatizácie naučenej stratégie, najmä sčítania a odčítania. Z vývinového hľadiska za osvojovaním si matematických zručností stoja vrodené matematické schopnosti, pričom aritmetické zručnosti sú ich nadstavba. V klinickom obraze špecifických VPU sa okrem špecifických ťažkostí v osvojovaní si čítania, písania, pravopisu a matematických schopností vyskytujú aj ďalšie poruchy a dysfunkcie (všetky súčasne sa vyskytujú zriedkavo): – deficity v poznávacích schopnostiach, – deficity v jazykových schopnostiach, – deficity v exekutívnych funkciách: v pozornosti, plánovaní a monitorovaní vlastnej – aktivity, – perцепčno-motorické

deficity, – deficity v jemnej motorike a koordinácii, – ťažkosti s orientáciou v čase a priestore,
– hyperaktivita, impulzivita.

7. Charakteristika a špecifiká výchovy a vzdelávania žiakov s NKS

Podľa tohto vzdelávacieho programu sa vzdelávajú žiaci, ktorí majú diagnostikovanú narušenú komunikačnú schopnosť (NKS). Narušená komunikačná schopnosť Ak chceme definovať NKS, treba najskôr vymedziť samu komunikačnú schopnosť: ide o schopnosť človeka vedome a podľa patričných noriem používať jazyk ako systém znakov a symbolov v celej jeho komplexnosti a vo všetkých jeho formách, a to s cieľom realizovania určitého komunikačného zámeru. O NKS hovoríme vtedy, ak niektorá rovina jazykových prejavov (alebo niekoľko rovín súčasne) človeka interferuje s jeho komunikačným zámerom. Ide o nasledovné jazykové roviny: foneticko-fonologickú, lexikálno-sémantickú, morfológicko-syntaktickú, pragmatickú. Komunikačná schopnosť zahŕňa všetky formy – hovorenú, grafickú, neverbálnu¹. Jednotlivé druhy NKS možno analyzovať v rozličných koncepciách, v rámci rozličných teórií a v rozličných kontextoch. Pre naše potreby bude najjednoduchšie uplatniť nozologické hľadisko. Z tohto aspektu rozlišujeme viacero základných druhov NKS, ktoré sa potom v rámci Medzinárodnej klasifikácie chorôb členia na konkrétne diagnózy: – vývinová bezrečnosť – narušený vývin reči; – získaná orgánová bezrečnosť – afázia; – získaná psychogénna bezrečnosť - mutizmus, elektívny mutizmus; – narušenie zvuku reči – fufnivosť; – narušenie plynulosti reči – zajakavosť, brblavosť; – narušenie člankovania reči – dyslália, dyzartria; – poruchy hlasu – dysfónia, afónia; – kombinované chyby a poruchy reči – súčasný výskyt viacerých druhov narušenej komunikačnej schopnosti; – symptomatické poruchy reči: NKS pri iných, dominujúcich postihnutiach, ochoreniach, narušeníach - napr. pri sluchovom postihnutí, detskej mozgovej obrne; – narušenie grafickej stránky reči: agrafia, alexia, akalkúlia, dyslexia, dysortografia, dysgrafia, dyskalkúlia.

Pre žiaka s NKS vzdelávaného v školskej integrácii riaditeľ školy zabezpečí odbornú logopedickú starostlivosť v spolupráci s centrom špeciálno-pedagogického poradenstva, so školským logopédom alebo s klinickým logopédom v rozsahu obsahu vzdelávania špecifického vyučovacieho predmetu ILI. Žiak začlenený v školskej integrácii sa vzdeláva podľa rámcového učebného plánu príslušnej školy, v ktorej sa vzdeláva podľa individuálneho vzdelávacieho programu (ďalej len IVP) s prihliadnutím na postihnutie/narušenie. Obsah jeho vzdelávania vychádza zo vzdelávacieho programu pre žiakov s NKS. Žiak s NKS vzdelávaný v školskej integrácii v škole s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny postupuje podľa individuálneho vzdelávacieho programu s prihliadnutím na vzdelávací program pre žiakov s NKS. Logopéd metodicky usmerňuje vyučujúcich a spolupracuje na tvorbe IVP pre jednotlivých žiakov. Metódy a postupy používané na vyučovaní vychádzajú z výsledkov

logopedickej, psychologickej a špeciálnopedagogickej diagnostiky, z cieľov a obsahu špecifického vyučovacieho predmetu ILI a z individuálneho plánu logopedickej intervencie. Riaditeľ školy zabezpečí, aby v záujme žiaka boli rešpektované odporúčania uvedené v správe z odborného vyšetrenia k školskej integrácii k postupom pri vzdelávaní a k postupom pri hodnotení a klasifikácii. Pri vzdelávaní žiaka s NKS je nevyhnutná úzka spolupráca školy a rodiny, vytvorenie atmosféry spoločnej zodpovednosti a ujasnenia cieľov i postupov vedúcich k ich dosiahnutiu. V priebehu nižšieho stredného vzdelávania je potrebné pomôcť žiakovi s NKS pri jeho profesionálnej orientácii a tým prispieť k jeho bezproblémovému sociálnemu začleneniu.

8. Charakteristika a špecifiká výchovy a vzdelávania žiakov so SP

Žiak so sluchovým postihnutím je - nepočujúci žiak, - nedoslýchavý žiak, - žiak s kochleárnym implantátom. Nepočujúci žiak je žiak, u ktorého nastalo sluchové postihnutie v ranom veku (pre-peripostnatálnom veku), pred osvojením reči (v prelingválnom veku) v takej miere, že úplne stratil sluch alebo sluchové postihnutie je veľmi ťažké. Nepočujúci žiak je aj taký žiak, ktorý stratil sluch v dôsledku ochorenia, úrazu či nesprávnej liečby v neskoršom veku. Strata sluchu u žiaka je taká veľká, že ani pri použití načúvacieho prístroja nie je schopný identifikovať a diferencovať hovorenú reč. Sluchové postihnutie môže byť vrodené alebo získané. Nedoslýchavý žiak je žiak, u ktorého poškodenie sluchového orgánu spôsobuje narušenie sluchového vnímania do takej miery, že pomocou načúvacieho prístroja môže vnímať hovorenú reč (podľa druhu a stupňa sluchového postihnutia) a aj keď obmedzene auditívnou spätnou väzbou môže kontrolovať vlastnú reč. Sluchové postihnutie môže byť vrodené alebo získané. Žiak s kochleárnym implantátom (KI) je žiak s vnútornou implantáciou. Individuálne dispozície a individuálne možnosti vývinu u žiakov sú rozličné. Doterajšie skúsenosti potvrdzujú, že najlepšie vyhliadky na osvojenie si hovoreného jazyka majú žiaci, ktorým bol KI voperovaný v ranom a predškolskom veku. Pokiaľ sa týmto žiakom poskytne adekvátne lekárska a špeciálnopedagogická starostlivosť, väčšina týchto žiakov sa dobre orientuje sluchom. Hovorenej reči rozumejú na základe sluchového vnímania. Iná je situácia u žiakov, ktorých operovali v školskom veku. Títo žiaci si musia osvojiť sluchové vzory a stratégie počutia. Vo vzdelávaní tejto skupiny žiakov so sluchovým postihnutím sa do popredia dostáva tréning sluchového vnímania a pozornosti. Žiak so sluchovým postihnutím, ktorý je vzdelávaný v základnej škole alebo základnej škole pre žiakov so sluchovým postihnutím môže mať i ďalšie pridružené postihnutie (telesné, zrakové, poruchy učenia, správania, motoriky, vnímania, pozornosti ap.). Týchto žiakov odporúčame vzdelávať podľa individuálnych vzdelávacích programov. Podľa individuálnych vzdelávacích programov sa

vzdelávajú aj nadaní žiaci so sluchovým postihnutím. Vzdelávanie žiakov so sluchovým a mentálnym postihnutím sa realizuje v súlade s obsahom primárneho vzdelávania pre žiakov s mentálnym postihnutím, pričom sa môžu vyučovať aj špecifické predmety základnej školy pre žiakov so sluchovým postihnutím: komunikačné zručnosti, individuálna logopedická intervencia, posunkový jazyk, pohybovo-dramatická výchova, dramatická výchova, rytmicko-pohybová výchova alebo sluchová výchova. Stupeň (intenzita) poruchy:

- Lahká strata sluchu
- Stredná strata sluchu
- Stredne ťažká strata sluchu
- Ťažká strata sluchu
- Úplná strata sluchu

Strany, ktoré postihuje:

- Jednostranná porucha sluchu
- Obojstranná porucha sluchu
- Symetrická porucha sluchu
- Asymetrická porucha sluchu

9. Rámcový obsah vzdelávania predmetu RŠF

Cieľom predmetu RŠF je v maximálnej miere podporiť rozvoj špecifických funkcií ako predpokladu k úspešnému zvládnutiu čítania, písania a počítania. Ciele tohto predmetu sú rozpracované v tematických výchovno-vzdelávacích plánoch v predmete slovenský jazyk a literatúra pre každý ročník 1. stupňa základnej školy ISCED 1 a pre 2. stupeň základnej školy ISCED 2.

Cieľom špeciálnopedagogickej reedukácie je odstrániť alebo aspoň zmierniť VPU a eliminovať edukačné nedostatky, ktoré z nich vyplývajú.

Sekundárnym cieľom RŠF je prevencia vzniku porúch správania ako následku neúspechu v komunikácii a v osvojovaní si gramotnosti. V širšom meradle podporuje RŠF sociálnu a edukačnú adaptáciu a integráciu detí a mládeže s VPU do spoločnosti.

Čiastkové ciele a obsah predmetu RŠF vychádzajú z psychologической, špeciálnopedagogickej a logopedickej diagnostiky.

Cieľ: pripraviť žiakov na vzdelávanie na akejkoľvek strednej škole s prihliadnutím na ich schopnosti a možnosť vykonávať zvolenú profesiu.

Odporúča sa zaradenie predmetu ***komunikačné kompetencie*** alebo predmetu, ktorého obsahom sú grafomotorické zručnosti, manuálne zručnosti, zhotovovanie mnemotechnických a kompenzačných pomôcok. Voliteľné predmety v školskom vzdelávacom programe sa v prípade potreby začleneným žiakom posilnia predmetmi ako Rozvíjanie špecifických funkcií, prvého cudzieho jazyka a podobne.

Všeobecným cieľom predmetu, ktorý sa prelína každým ročníkom je rozširovanie funkčnej komunikácie v kategóriách:

- žiadanie osobných potrieb,
- reakcie na správanie iných ľudí,
- komentovanie,
- žiadanie informácií,
- vyjadrovanie pocitov,
- vyjadrovanie prosociálnych postojov.
- budovať schopnosti empatie,
- vytvárať kognitívnu bázu na rozvíjanie primeraného správania, odrážajúceho očakávania okolia,
- vyjadrovať sa primerane v obchode,
- byť schopný pýtať sa (dávať otázky),
- primerane sa vyjadrovať o počasí,
- chápať, čo znamená: koniec - začiatok,
- dokázať si zvoliť vhodný televízny program.

Sekundárnym cieľom predmetu je zmiernovanie prejavov problémového správania.

10. Rámcový obsah vzdelávania predmetu KZ

Ide v podstate o **maximálne ciele**, ktoré nie je možné na 1. stupni plnohodnotne dosiahnuť. Sú skôr ideálom, ku ktorému je potrebné sa stále približovať. Ich hierarchia by sa v praxi mala riadiť zámermi a možnosťami konkrétnej školy, učiteľov a potrebami žiakov so sluchovým postihnutím.

Všeobecné ciele:

Rozvíjanie osobnostnej, sociálnej a citovej stránky žiaka so sluchovým postihnutím.

Uvedomiť si, že pohyb je možné spájať s rytmom, schopnosť zachovávať estetické držanie tela a schopnosť zladať pohyb s rytmom a s hudbou.

Stimulovať rytmicko – motorickú koordináciu (koordináciu hrubej i jemnej motoriky) a súčasne ovládať pohybový aparát a telesné funkcie.

Rozvíjať pohybové schopnosti a cit pre rytmus, rytmickú predstavivosť za účelom vytvárania rôznych konkrétnych stavov mysle – emočné rytmy.

Schopnosť zvoliť si a pracovať s jedným alebo viacerými rytmickými nástrojmi (s trianglom, činelmi, paličkami, tamburínou a i.).

Rytmicko – pohybové cvičenia spájať s posunkovým prejavom (s posunkovým jazykom, s posunkovanou slovenčinou, s prstovou abecedou alebo s pomocnými artikulačnými znakmi).

Využívať a rozvíjať plnú škálu výrazových prostriedkov.

Ovládať dychové svalstvo, zladať pohyb s posunkovým prejavom.

Pokúsiť sa zvládať jemnú motoriku (pokúsiť sa zaobchádzať s predmetmi dennej potreby, s rôznymi hračkami alebo s drobnými pomôckami, s nástrojmi, náradím atď.).

Spájať hudbu s prejavmi iných umení – s poéziou, s výtvarnými dielami a i.

Kognitívne ciele:

Poznávať svet zvukov a hudby (vnímaním vibrácií hmatom, pomocou načúvacieho aparátu alebo pomocou zvyškov sluchu žiakov so sluchovým postihnutím).

Prispievať k rozvoju osobnosti žiaka so sluchovým postihnutím, k rozvíjaniu hudobných schopností.

Osvojiť si postupne veku primerané elementárne základy hudobných vedomostí a pokúsiť sa tvorivo s nimi pracovať a využívať ich ako komunikačný prostriedok bez nároku na definíciu pojmov.

Psychomotorické ciele:

Rozvíjať psychické funkcie (myslenie, tvorivosť, predstavivosť, fantáziu a iné).

Podnecovať nápaditosť a tvorivú sebarealizáciu.

Podporiť spontánny prejav, viesť žiakov so sluchovým postihnutím k cieľavedomému vyjadrovaniu sa (verbálnemu i neverbálnemu).

Zručnosti získané v rytmicko – pohybových činnostiach vedieť uplatniť v menších divadelných formách.

Socioafektívne ciele:

Uvedomovať si a rozlišovať mravné a estetické hodnoty, otvorenosť a tvorivosť.

Vedieť nadviazať kontakt s inými žiakmi so sluchovým postihnutím a aktívne sa zúčastniť spoločných činností.

Schopnosť riadiť sa inštrukciami a dodržiavať pravidlá.

Získať schopnosti spolupracovať v tíme, vedieť plánovať, propagovať a prezentovať vlastnú prácu, resp. dielo.

Chápať umenie ako prostriedok skvalitnenia, skultúrnienia svojho života, ktoré je jednou z eventualít v prekonávaní sluchovej a komunikačnej bariéry žiakov so sluchovým postihnutím.

11. Rámcový obsah vzdelávania predmetu RPV

Ide v podstate o maximálne ciele, ktoré nie je možné na 1. stupni plnohodnotne dosiahnuť. Sú skôr ideálom, ku ktorému je potrebné sa stále približovať. Ich hierarchia by sa v praxi mala riadiť zámermi a možnosťami konkrétnej školy, učiteľov a potrebami žiakov so sluchovým postihnutím.

Všeobecné ciele:

Rozvíjanie osobnostnej, sociálnej a citovej stránky žiaka so sluchovým postihnutím.

Uvedomiť si, že pohyb je možné spájať s rytmom, schopnosť zachovávať estetické držanie tela a schopnosť zladať pohyb s rytmom a s hudbou.

Stimulovať rytmicko – motorickú koordináciu (koordináciu hrubej i jemnej motoriky) a súčasne ovládať pohybový aparát a telesné funkcie.

Rozvíjať pohybové schopnosti a cit pre rytmus, rytmickú predstavivosť za účelom vytvárania rôznych konkrétnych stavov mysle – emočné rytmy.

Schopnosť zvoliť si a pracovať s jedným alebo viacerými rytmickými nástrojmi (s trianglom, činelmi, paličkami, tamburínou a i.).

Rytmicko – pohybové cvičenia spájať s posunkovým prejavom (s posunkovým jazykom, s posunkovanou slovenčinou, s prstovou abecedou alebo s pomocnými artikulačnými znakmi). Využívať a rozvíjať plnú škálu výrazových prostriedkov.

Ovládať dychové svalstvo, zladať pohyb s posunkovým prejavom.

Pokúsiť sa zvládať jemnú motoriku (pokúsiť sa zaobchádzať s predmetmi dennej potreby, s rôznymi hračkami alebo s drobnými pomôckami, s nástrojmi, náradím atď.).

Spájať hudbu s prejavmi iných umení – s poéziou, s výtvarnými dielami a i.

Kognitívne ciele:

Poznávať svet zvukov a hudby (vnímaním vibrácií hmatom, pomocou načúvacieho aparátu alebo pomocou zvyškov sluchu žiakov so sluchovým postihnutím).

Prispievať k rozvoju osobnosti žiaka so sluchovým postihnutím, k rozvíjaniu hudobných schopností.

Osvojiť si postupne veku primerané elementárne základy hudobných vedomostí a pokúsiť sa tvorivo s nimi pracovať a využívať ich ako komunikačný prostriedok bez nároku na definíciu pojmov.

Psychomotorické ciele:

Rozvíjať psychické funkcie (myslenie, tvorivosť, predstavivosť, fantáziu a iné).

Podnecovať nápaditosť a tvorivú sebarealizáciu.

Podporiť spontánny prejav, viesť žiakov so sluchovým postihnutím k cieľavedomému vyjadrovaniu sa (verbálnemu i neverbálnemu).

Zručnosti získané v rytmicko – pohybových činnostiach vedieť uplatniť v menších divadelných formách.

Socioafektívne ciele:

Uvedomovať si a rozlišovať mravné a estetické hodnoty, otvorenosť a tvorivosť.

Vedieť nadviazať kontakt s inými žiakmi so sluchovým postihnutím a aktívne sa zúčastniť spoločných činností.

Schopnosť riadiť sa inštrukciami a dodržiavať pravidlá.

Získať schopnosti spolupracovať v tíme, vedieť plánovať, propagovať a prezentovať vlastnú prácu, resp. dielo.

Chápať umenie ako prostriedok skvalitnenia, skultúrenia svojho života, ktoré je jednou z eventualít v prekonávaní sluchovej a komunikačnej bariéry žiakov so sluchovým postihnutím.

12. Všeobecné odporúčania pre postup učiteľa žiaka s VPU vo výchovno-vzdelávacom procese

Vo výchovno-vzdelávacom procese učiteľ:

- akceptuje žiaka s VPU a rešpektuje špecifiká jeho osobnosti;
- rešpektuje správanie žiaka spôsobené jeho narušením;
- podporuje a taktne usmerňuje jeho spôsoby sebarealizácie;
- povzbudzuje žiaka a vytvára príležitosti pre pozitívne hodnotenie;
- stimuluje rozvíjanie tých schopností, ktoré v dôsledku narušenia nie sú dostatočne vyvinuté;
- podporuje všetky snahy žiaka o ústnu i písomnú komunikáciu a vedie ku komunikatívnosti i ostatných spolužiakov;
- žiakovi dôveruje a oslovuje ho rovnakým spôsobom ako ostatných spolužiakov;
- poskytuje žiakovi podnety na hodnotiace myslenie a vedie ho k primeranému sebahodnoteniu;
- vedie žiaka k samostatnosti a pozitívnym prístupom zvyšuje jeho sebadôveru;
- kladie na žiaka primerané požiadavky, nezľavuje v nárokoch a neoslobodzuje ho od činností, ktoré môže s individuálnou pomocou učiteľa alebo spolužiakov zvládnuť;

- zachováva diskretnosť o problémoch žiaka s VPU a nereferuje o nich pred inými žiakmi, či rodičmi;

Vo výchovno-vzdelávacom procese učiteľ zohľadňuje špecifiká osobnosti a poznávacích procesov žiaka s VPU, ktoré môžu byť prítomné, napr.:

- ťažkosti pri niektorých myšlienkových operáciách;
- pomalé tempo zapamätávania a narušenie pamäti;
- motorická instabilita;
- nedostatky vo vývine psychomotorických zručností.
- znížená miera koncentrácie a vytrvalosti pozornosti;
- neadekvátne emocionálne reakcie;
- zvýšená unaviteľnosť;
- znížená sebadôvera;
- nerovnomerné výkony a i.

K zmierneniu prejavov a dôsledkov vyššie uvedených negatívnych vplyvov na vzdelávanie v triede zabezpečí vyučujúci žiakovi nasledujúce podmienky:

- umiestni žiaka v triede tak, aby mohol vnímať výklad učiteľa všetkými zmyslami;
- do lavice posadí žiaka s takým spolužiakom, ktorý bude schopný a ochotný v prípade potreby pomôcť,
- v prípade potreby k práci so žiakom prizve špeciálneho pedagóga,
- pracovný postup vo výchovno-vzdelávacom procese konzultuje so školským špeciálnym pedagógom,
- pri práci so žiakom používa vhodné pomôcky (po dohode so špeciálnym pedagógom) a učí ho s nimi pracovať aj samostatne,
- a ďalšie podmienky podľa konkrétnych odborných odporúčaní (z poradenského zariadenia a školského špeciálneho pedagóga).

Pre porozumenie a osvojenie preberaného učiva učiteľ:

- používa efektívne stratégie učenia,
- pracuje s námetom v takom rozsahu, ktorý je primeraný veku a mysleniu žiaka.

V individuálnych prípadoch konzultuje rozsah učiva so špeciálnym pedagógom.

- pri vyučovaní využíva skúsenosti žiaka a nadväzuje na ne,
- nové pojmy vždy vysvetlí a objasní ich v rôznych súvislostiach,
- využíva názorný materiál a poskytuje žiakovi možnosť manipulácie s ním,
- nové učivo usporiada po krokoch a dodržiava postupnosť od jednoduchého k zložitejšiemu,
- systematicky sa venuje žiakovi individuálne, aby žiak postupne preberal celé učivo,
- poskytne žiakovi dostatok možností na precvičovanie a osvojenie učiva,
- priebežne si overuje ako žiak porozumel učivu alebo úlohe,
- pri skúšaní a overovaní vedomostí žiaka volí formu písanú, ústnu i praktickú – uprednostňuje tú formu, ktorú v aktuálnom čase, prípadne aj pre konkrétny druh úloh
- odporúča poradenské zariadenie,
- otázky a úlohy zadáva tak, aby žiak mohol odpovedať jednoznačne,
- pri skúšaní a hodnotení žiaka si overí, či žiak porozumel zadanej úlohe.

Pri vzdelávaní žiaka s VPU je nevyhnutná úzka spolupráca školy a rodiny, vytvorenie atmosféry spoločnej zodpovednosti a ujasnenia cieľov i postupov vedúcich k ich dosiahnutiu.

V priebehu nižšieho sekundárneho vzdelávania je potrebné pomôcť žiakovi s VPU pri jeho profesionálnej orientácii a tým prispieť k jeho úspešnému sociálnemu začleneniu.

13. Špecifiká výchovy a vzdelávania žiakov s poruchou aktivity a pozornosti

Základom pre špecifický postup pri vzdelávaní žiakov s poruchou aktivity a pozornosti je vytvorenie pozitívneho vzťahu medzi učiteľom a žiakom. Vzdelávanie žiaka s poruchou aktivity a pozornosti si vyžaduje koordinovaný tímový prístup učiteľa, špeciálneho pedagóga, rodiča. Špecifiká vzdelávania uplatňujeme v individuálnom rozsahu a podľa individuálnych potrieb žiakov vo všetkých formách vzdelávania nasledovne:

Všeobecné ciele vzdelávania v jednotlivých vzdelávacích oblastiach a kompetencie sa prispôbujú individuálnym osobitostiam žiakov s poruchou aktivity a pozornosti. Žiak s poruchou aktivity a pozornosti, ktorý nemôže plniť požiadavky príslušných vzdelávacích oblastí a štandardov, sa vzdeláva podľa individuálneho vzdelávacieho programu.

Voliteľné hodiny je možné využiť aj na intenzívne vzdelávanie v určitej vzdelávacej oblasti v rámci individuálneho vzdelávacieho programu žiaka.

V prípade individuálnej integrácie v bežnej triede základnej školy môže na vyučovacích hodinách podľa potreby pracovať so žiakom s poruchou aktivity a pozornosti školský špeciálny pedagóg a to individuálne podľa individuálneho vzdelávacieho programu žiaka. Obsah, formy a postup svojej činnosti konzultuje s príslušným učiteľom.

Školský špeciálny pedagóg v rámci vyučovania pracuje individuálne so žiakom, resp. so skupinkou vybraných žiakov s cieľom systematickej, intenzívnej korekcie, terapie alebo reedukácie.

Pri vyučovaní žiakov s poruchou aktivity a pozornosti môže učiteľ stanoviť dĺžku a štruktúru vyučovacej hodiny flexibilne, zohľadňujúc psychický stav, správanie a potreby žiakov, ktoré sú dôsledkom stanovenej diagnózy.

Vo vyučovaní žiakov s poruchou aktivity a pozornosti, u ktorých sa predpokladá, že po ukončení vzdelávania v základnej škole budú pokračovať vo vzdelávaní v stredných odborných školách, sa na 2. stupni základnej školy odporúča vo všetkých ročníkoch vyučovať predmety zo vzdelávacej oblasti Človek a svet práce.

Žiakovi s poruchou aktivity a pozornosti nemožno znížiť známku pri hodnotení učebných výsledkov alebo správania, pokiaľ sú nedostatočné učebné výsledky alebo nevhodné prejavy správania dôsledkom stanovenej diagnózy. K hodnoteniu a klasifikácii správania žiaka s diagnostikovanou poruchou aktivity a pozornosti zníženou známkou zo správania možno pristúpiť len po odbornom posúdení a odporúčení tohto postupu príslušným poradenským zariadením a to na základe takých prejavov správania žiaka, ktoré sú závažným porušením školského poriadku, ako napr. neospravedlnené hodiny, fyzické ublíženie iným osobám a pod.

Pri hodnotení učebných výsledkov aj správania sa kladie dôraz na motivačnú zložku hodnotenia.

14. Rámcové učebné plány

Rámcové učebné plány sú totožné s rámcovými učebnými plánmi podľa Štátneho vzdelávacieho programu pre 1. stupeň základnej školy ISCED 1 a podľa Štátneho vzdelávacieho programu pre 2. stupeň základnej školy ISCED 2 s nasledovnými špecifikami:

a) Na vyučovaní cudzích jazykov a vyučovacích predmetov zo vzdelávacej oblasti

Človek a svet práce sa trieda môže deliť na dve skupiny podľa podmienok školy.

b) Do školského vzdelávacieho programu si školy, okrem iných predmetov, podľa potreby zaraďujú aj špecifické predmety zameraných na korekciu, terapiu a reedukáciu dôsledkov zdravotného znevýhodnenia žiakov, napr. tvorivé písanie, tvorivé čítanie, pohybová výchova, terapeutické a korektívne cvičenia.

c) Na vyučovaní špecifických predmetov, zameraných na korekciu, terapiu a reedukáciu dôsledkov zdravotného znevýhodnenia žiakov, sa môže trieda deliť na dve skupiny podľa podmienok školy.

15. Podmienky prijímania

Do základnej školy (špeciálna škola, špeciálna trieda, školská integrácia) sa žiak s VPU, poruchou pozornosti a aktivity prijíma na základe psychologickkej a špeciálnopedagogickej a logopedickej diagnostiky v centre špeciálnopedagogického poradenstva (CŠPP) alebo v centre pedagogickopsychologického poradenstva a prevencie (CPPPaP). V prípade potreby môže poradenské zariadenie priamo, alebo na základe podnetu školy, vyžadovať aj odbornú lekársku diagnostiku alebo diagnostiku odborného zdravotníckeho zamestnanca (neuroológ, psychiater, foniater, ORL, klinický logopéd a pod.).

O prijatí dieťaťa rozhoduje riaditeľ školy na základe písomnej žiadosti zákonného zástupcu a písomného vyjadrenia zariadenia výchovného poradenstva a prevencie (CŠPP a CPPPaP), vydaného na základe diagnostického vyšetrenia dieťaťa. „Riaditeľ školy pred prijatím dieťaťa so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami do školy so vzdelávacím programom pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami poučí zákonného zástupcu o všetkých možnostiach vzdelávania jeho dieťaťa.“ (§ 61 ods.1 zákona č. 245/2008 Z.z.). Riaditeľ školy je povinný informovať v prvom kontakte rodičov o podmienkach prijatia (písomná žiadosť rodiča, správy z odborných vyšetrení z príslušného poradenského zariadenia, spolupráca so školským špeciálnym pedagógom).

Ak sa špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby žiaka prejavia po jeho prijatí do školy a žiak ďalej navštevuje školu, do ktorej bol prijatý, jeho ďalšie vzdelávanie ako vzdelávanie žiaka sa mu zabezpečí po predložení písomnej žiadosti zákonného zástupcu žiaka o zmenu formy vzdelávania a vyplneného Návrhu na prijatie predloženého riaditeľovi školy.

16. Vzdelávacie oblasti

Obsah vzdelávania žiakov so ZZ, konkrétne žiakov s VPU, NKS, SP je rovnaký ako obsah vzdelávacích oblastí príslušných predmetov pre štátny vzdelávací program žiakov základných škôl.

Vzdelávacie oblasti sú však doplnené o oblasť **ŠPECIÁLNOPEDAGOGICKÁ PODPORA**, do ktorej sú zaradené **špecifické vyučovacie predmety:**

❖ **rozvíjanie špecifických funkcií (RŠF)**

❖ **rytmicko-pohybová výchova**

❖ **komunikačné zručnosti**

Obsah vzdelávania RŠF, RPV, KZ teda obsah aktivít, ktoré vykonáva špeciálny pedagóg musí byť v súlade s mentálnymi a komunikačnými schopnosťami žiaka bez ohľadu na fyzický vek.

17. Vzdelávacie štandardy

Vzdelávacie štandardy pre žiakov so ZZ sú rovnaké ako pre žiakov bez zdravotného znevýhodnenia primárneho alebo nižšieho stredného vzdelávania v základnej škole.

Čiastočné plnenie jednotlivých výkonov vzdelávacieho štandardu je potrebné zaznamenať v Individuálnom vzdelávacom programe žiaka. Dosiahnuté výkony sú limitované samotným narušením komunikačnej schopnosti a VPU, SP a preto ***nemôžu byť ustanovené štandardy pre špecifický vyučovací predmet RŠF, KZ, RPV.***

18. Individuálny výchovno-vzdelávací program

Žiaci s vyššie uvedeným postihnutím majú vypracovaný Individuálny výchovno-vzdelávací program. Základná škola prostredníctvom IVVP zabezpečuje úpravu podmienok, foriem, metód a prístupu vo výchove a vzdelávaní žiaka so zdravotným znevýhodnením a rešpektujeme úpravy vyplývajúce z prítomných porúch nielen vo vzdelávaní, ale i v hodnotení a klasifikácii.

IVVP vypracováva triedny učiteľ v spolupráci so školským špeciálnym pedagógom, prípadne ďalšími zainteresovanými odbornými pracovníkmi podľa potreby a so školským zariadením výchovného poradenstva a prevencie. V prípade potreby sa žiakovi so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami prispôsobí obsah a formy vzdelávania v jednom alebo viacerých vyučovacích predmetoch. V tom prípade vypracuje vyučujúci daného predmetu v spolupráci so špeciálnym pedagógom ako súčasť IVVP *Úpravu učebných osnov konkrétneho predmetu*. Úprava sa vypracuje len pre predmety, v ktorých nemôže žiak postupovať podľa učebných osnov daného ročníka. IVVP je súčasťou povinnej dokumentácie žiaka so ŠVVP, individuálne integrovaného v bežnej triede základnej školy.

Individuálny vzdelávací program obsahuje:

- Základné informácie o žiakovi a vplyve jeho diagnózy na výchovno-vzdelávací proces;

- Požiadavky na úpravu prostredia školy a triedy;
- Modifikáciu učebného plánu a učebných osnov;
- Aplikáciu špeciálnych vzdelávacích postupov;
- Špecifické postupy hodnotenia učebných výsledkov žiaka;
- Špecifiká organizácie a foriem vzdelávania;
- Požiadavky na zabezpečenie kompenzačných pomôcok a špeciálnych učebných pomôcok;
- Zabezpečenie servisu odborníkov – špeciálneho pedagóga, psychológa (CPPPaP, CŠPP) a iných podľa potreby, na základe odporúčania školského poradenského zariadenia.

IVVP podpisuje: riaditeľ školy, triedny učiteľ, školský špeciálny pedagóg, zákonný zástupca žiaka.

19. Dĺžka a špecifiká výchovy a vzdelávania

V prípade potreby sa dĺžka vzdelávania žiakom so zdravotným znevýhodnením predĺži až o dva roky (§ 97 ods. 2 zákona č. 245/2008 Z.z.) v prípade školskej integrácie individuálne, rozložením obsahu vzdelávania v súlade s individuálnym vzdelávacím programom (pri uplatnení § 94 ods. 3 zákona č. 245/2008 Z.z.).

V prípade potreby sa pre žiakov so zdravotným znevýhodnením zvýši počet voliteľných hodín o 1 až 3 hodiny týždenne. Pri vyučovaní žiakov s poruchou aktivity a pozornosti sa dĺžka a štruktúra vyučovacej hodiny stanovuje flexibilne, zohľadňuje sa psychický stav, správanie a potreby žiakov.

Vo výnimočnom prípade môže byť žiak so závažnou formou poruchy aktivity a pozornosti na základe lekárskeho odporúčania na určitý čas podľa § 24 zákona č. 245/2008 Z. z. oslobodený od povinnosti dochádzať do školy, pričom sa mu v súlade s týmto zákonom poskytuje individuálne vzdelávanie.

20. Formy výchovy a vzdelávania

Základná škola poskytuje žiakom s VPU, NKS, SP stupeň vzdelávania ISCED 1 a ISCED 2, uplatňuje pri vzdelávaní týchto žiakov tú formu organizácie výchovy a vzdelávania podľa § 54 zákona č. 245/2008 Z. z., prostredníctvom ktorej mu pre nich prijateľným spôsobom zabezpečí získanie príslušného stupňa vzdelania. K výberu formy vzdelávania žiakov s VPU

pristupuje individuálne, podľa výsledkov špeciálnopedagogickej, psychologickej, prípadne inej odbornej diagnostiky.

21. Spolupráca s rodičmi a inými subjektmi

Základná škola systematicky spolupracuje v súvislosti s edukáciou žiakov so zdravotným znevýhodnením s centrami pedagogicko-psychologického a špeciálnopedagogického poradenstva, s Okresným úradom – odborom školstva v Prešove, so Štátnym pedagogickým ústavom v Bratislave. V súvislosti so zabezpečením edukácie týchto žiakov sa kooperuje aj so zákonnými zástupcami v takom rozsahu, aby žiak so ZZ dosahoval čo najoptimálnejšie vzdelávacie výsledky.

22. Priestorové a materiálno-technické podmienky školy

Podmienky pre povinné materiálno-technické a priestorové zabezpečenie sú definované v Štátnom vzdelávacom programe pre 1. stupeň základnej školy ISCED 1 a v Štátnom vzdelávacom programe pre 2. stupeň základnej školy ISCED 2.

23. Organizačné podmienky na výchovu a vzdelávanie

Pri organizácii podmienok v jednotlivých formách vzdelávania žiakov so ZZ je potrebné postupovať *individuálne* podľa výsledkov špeciálnopedagogickej a logopedickej diagnostiky, v spolupráci so zákonnými zástupcami, logopédom alebo školským špeciálnym pedagógom a príslušným školským zariadením výchovného poradenstva a prevencie (CŠPP, CPPPaP).

24. Povinné personálne zabezpečenie výchovy a vzdelávania

Okrem povinného personálneho zabezpečenia platného podľa štátneho vzdelávacieho programu pre žiakov s VPU, NKS, SP pre primárne a nižšie stredné vzdelávanie je potrebné, aby v škole, v ktorej sú vzdelávaní žiaci s VPU pôsobil logopéd (CPPPaP), školský špeciálny pedagóg a asistent učiteľa. Učiteľ, školský špeciálny pedagóg a psychológ z CŠPP alebo CPPPaP tvoria tím rovnocenných odborníkov. Starostlivosť žiakom v zmysle intervencie a poradenstva pedagógom a rodičom poskytuje školský špeciálny pedagóg.

25. Vnútrotný systém kontroly a hodnotenia

25. 1 Hodnotenie vzdelávacích výsledkov žiakov

Pri hodnotení učebných výsledkov žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami sa berie do úvahy možný vplyv zdravotného znevýhodnenia žiaka na jeho školský výkon, v súlade s dodržiavaním Metodického pokynu č. 22/2011 na hodnotenie žiakov základnej školy (Príloha č.2 k metodickému pokynu – Zásady hodnotenia žiaka so zdravotným znevýhodnením začleneného v základnej škole) schváleného MŠ SR pod číslom 2011-3121/12824:4-921 zo dňa 1.5. 2011.

Súčasťou dokumentácie individuálne začleneného žiaka na našej základnej škole je aj portfólio, ktoré obsahuje práce žiaka z individuálnej špeciálnopedagogickej intervencie, ktorá sa začleneným žiakom na našej škole systematicky poskytuje.

25. 2 Všeobecné zásady hodnotenia žiaka s VPU, NKS, SP

1. Pri hodnotení učebných výsledkov žiaka s VPU, NKS, SP učiteľ rešpektuje jeho psychický a fyzický zdravotný stav, druh a závažnosť poruchy, ktorá má vplyv na úroveň a výsledky práce žiaka v príslušnom predmete.
2. Učiteľ posudzuje učebné výsledky žiaka objektívne a primerane náročne, pričom prihliada aj na jeho vynaložené úsilie, svedomitosť, individuálne schopnosti, záujmy a na predpoklady jeho ďalšieho vzdelávania po ukončení povinnej školskej dochádzky. Pri hodnotení učebných výsledkov žiaka kladie dôraz na jeho individuálne schopnosti, ktoré sú základom jeho pracovnej a sociálnej integrácie.
3. Pri hodnotení a klasifikácii žiaka je nevyhnutné postupovať podľa odporúčaní špeciálneho pedagóga.
4. O spôsobe a možnostiach hodnotenia a klasifikácie triedny alebo vyučujúci učiteľ informuje zákonného zástupcu žiaka s VPU, NKS, SP po konzultácii so špeciálnym pedagógom.
5. Pri hodnotení žiaka s VPU, NKS, SP učiteľ taktne posudzuje úroveň jeho vedomostí nielen v porovnaní s rovesníkmi, ale najmä v porovnaní s uplynulým obdobím vzhľadom na predchádzajúce výkony samotného žiaka.

26. Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia v škole

Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia v škole sú definované v Štátnom vzdelávacom programe pre 1. stupeň základnej školy ISCED 1 a v Štátnom vzdelávacom programe pre 2. stupeň základnej školy ISCED 2. Najmä u žiakov so závažnejšími formami poruchy aktivity a pozornosti zabezpečíme zvýšenie ochrany fyzickej bezpečnosti samotného

žiaka a jeho spolužiakov. Žiak bude pod stálym pedagogickým dozorom (s výnimkou dozoru v sociálnych zariadeniach).

Vypracovala: Mgr. Natália Knapová

V Plavnici dňa 28.8. 2019

Mgr. Miriam Vyparinová
riaditeľka školy